

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/72/2020
Identifikačné číslo spisu: 8019200386
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8019200386.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: T. M. M., nar. XX. A. XXXX, bytom O. XXXX/XX, O., právne zastúpeného Mgr. Otom Salokym, advokátom so sídlom Hlavná 94, Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 42944-2/2019-BA zo dňa 04. apríla 2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. februára 2020, č. k. 2Sa/14/2019-53, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. februára 2020, č.k. 2Sa/14/2019-53, z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) právoplatným rozsudkom č.k. 2Sa/14/2019-53 zo dňa 18. februára 2020 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 42944-2/2019-BA zo dňa 04. apríla 2019 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“), ako aj rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Košice č. 200-004354-CA01/2019 z 29. januára 2019 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Predmetným rozhodnutím žalovaná vo veci odvolania žalobcu proti prvostupňovému rozhodnutiu podľa § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) zmenila výrok prvostupňového rozhodnutia tak, že slová: „...podľa § 49 ods. 2...“ nahradila slovami: „...Podľa § 49 zákona...“, v ostatnom odvolanie zamietla a prvostupňové rozhodnutie potvrdila. Sociálna poisťovňa, pobočka Košice prvostupňovým rozhodnutím podľa § 49 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. nepriznala žalobcovi nárok na materské, ktorý si

uplatnil 07. januára 2019, pričom dôvodom nepriznania dávky bolo nesplnenie zákonom stanovenej podmienky na jeho vznik, a to skutočné prevzatie dieťaťa do starostlivosti a jej poskytovanie tomuto dieťaťu.

2. Z rozhodnutia žalovanej vyplýva, že preskúmala prvostupňové rozhodnutie, ako aj spisovú dokumentáciu a dospela k záveru, že žalobca si uplatnil nárok na materské a jeho výplatu ako iný poistenec z poistného vzťahu zamestnanca zamestnávateľa Eurostyle Systems Košice, Engineering Center s.r.o., so sídlom Moldavská cesta 2413/49, Košice (ďalej len „zamestnávateľ“). Dôvodom uplatnenia nároku na materské bolo prevzatie dieťaťa O. M., nar. XX. B. XXXX do starostlivosti odo dňa 07. januára 2019. Zamestnávateľ na žiadosti potvrdil, že žiadateľovi bola rodičovská dovolenka poskytnutá od 07. januára 2019, pričom naposledy pracoval 04. januára 2019. Žalobca k žiadosti priložil dohodu o prevzatí dieťaťa medzi ním a matkou dieťaťa, pracovnú zmluvu z 01. októbra 2015, pracovnú zmluvu zo 17. decembra 2018, dohodu o zmene pracovných podmienok z 28. decembra 2018 a rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov zo 07. januára 2019. Vo veci bolo zistené, že žalobca má so zamestnávateľom uzatvorený pracovný pomer, z ktorého mu bola odo dňa 07. januára 2019 poskytnutá rodičovská dovolenka a zároveň druhý pracovný pomer na dobu určitú od 07. januára 2019 do 19. júla 2019, t. j. odo dňa poskytnutia rodičovskej dovolenky na obdobie 28 týždňov. Z predloženej pracovnej zmluvy zo 17. decembra 2018 vyplýva, že žalobca po nástupe na rodičovskú dovolenku vykonáva inú zárobkovú činnosť na plný pracovný úväzok v rozsahu 40 hodín týždenne s miestom výkonu v sídle zamestnávateľa. Vychádzajúc z uvedeného bolo preukázané, že v prípade žalobcu po údajnom prevzatí dieťaťa do jeho starostlivosti nedošlo k úprave pracovných podmienok tak, aby mu popri výkone pracovného úväzku, umožňovali skutočne sa o dieťa starať. Žalovaná poukázala tiež na dohodu, ktorá bola uzatvorená medzi rodičmi, ako aj na to, že konfrontáciou s ďalšími dôkazmi, ako sú najmä pracovné zmluvy zo dňa 01. októbra 2015 a zo dňa 17. decembra 2018, údaje evidované v jej informačnom systéme, bolo preukázané, že prevzatie dieťaťa do starostlivosti otca odo dňa 07. januára 2019 bolo len formálne a reálne k nemu nedošlo, a to ani ku skutočnému poskytovaniu starostlivosti o dieťa zo strany otca, nakoľko takúto starostlivosť za súčasného výkonu inej zárobkovej činnosti na plný úväzok dieťaťu nie je možné poskytnúť. Žalobca podľa žalovanej nespĺňa podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následného poskytovania starostlivosti tomuto dieťaťu ustanovenú v § 49 ods.1 a 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z., a preto sa nepovažuje za iného poistenca, keďže napriek formálne uzavretej dohode s matkou dieťaťa fakticky neprevzal dieťa do starostlivosti a po jeho formálnom prevzatí do starostlivosti vykonáva pracovnú činnosť s plným pracovným úväzkom u zamestnávateľa, u ktorého súbežne čerpá rodičovskú dovolenku. K naplneniu účelu dohody rodičov tak nedošlo.

3. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že žalobca ako otec dieťaťa ako iný poistenec si uplatnil nárok na materské z povinného nemocenského poistenia zamestnanca u zamestnávateľa od 07. januára 2019. Ako vyplýva z administratívneho spisu, žalobca predložil dohodu o prevzatí dieťaťa do starostlivosti na účely preukázania nároku na materské podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z., ďalej pracovnú zmluvu z 01. októbra 2015, ktorá bola uzatvorená s miestnym výkonom práce v sídle zamestnávateľa, pracovnú zmluvu zo dňa 17. decembra 2018, ktorá bola uzatvorená medzi žalobcom a zamestnávateľom, v ktorej bol dohodnutý pracovný pomer na dobu určitú od dňa 07.01.2019 do 19.07.2019 s tým, že bude pracovať na pozícii projekt koordinátor s miestom výkonu v sídle zamestnávateľa s nástupom 07. januára 2019 a pracovným časom v rozsahu 40 hodín týždenne. Zároveň žalobca predložil dohodu o zmene pracovných podmienok zo dňa 28. decembra 2018, uzatvorenú medzi matkou dieťaťa a jej zamestnávateľom IB IM Internacional Servis centre s.r.o., v ktorej bol dohodnutý pracovný čas v rozsahu 24 hodín týždenne s účinnosťou od 01.01.2019 do 31.12.2019. Žalobca ďalej predložil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR zo dňa 07. januára 2019 o odňatí nároku matky na rodičovský príspevok odo dňa 01. januára 2019.

4. Krajský súd z obsahu predloženého administratívneho spisu zistil, že prvostupňový orgán žalobcovi podľa § 49 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. nepriznal nárok na materské za obdobie od 07.01.2019 do 31.07.2019 z dôvodu, že formálne spísal dohodu o prevzatí dieťaťa, o ktoré sa nemôže starať, pretože má pracovný úväzok na 40 hodín týždenne a jeho práca je v sídle mieste výkonu zamestnávateľa, t. j. v

Košiciach, pričom bydlisko žalobcu, ako aj dieťaťa a matky je v O..

5. Krajský súd posúdil žalobné námietky a dôvod uvedený v žalobe nepovažoval za naplnený, nakoľko správne orgány rozhodli na základe správneho právneho záveru, ktorý bol vyvodенý z dostatočne zisteného skutkového stavu. K zmene vo výrokovvej časti prvostupňového rozhodnutia krajský súd poukázal na to, že ide len o zmenu § 49 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý bol nahradený § 49, ktorý nemá dopad na samotné rozhodnutie vo veci samej.

6. Z § 30 a § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že jednou zo všeobecných podmienok nároku na nemocenskú dávku zamestnanca je podmienka absencie príjmu. Splnenie podmienky absencie príjmu sa pritom posudzuje z toho nemocenského poistenia, z ktorého bol nárok na nemocenskú dávku zamestnanca uplatnený s poukazom na § 58 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. Zároveň je zrejmé, že jednou z osobitných podmienok nároku iného poistenca na materské je podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následného poskytovania starostlivosti tomuto dieťaťu. Táto podmienka je splnená len vtedy, ak otec dieťaťa fakticky, nielen formálne uzavretím dohody s matkou dieťaťa, prevzme dieťa do svojej starostlivosti. A teda zák. č. 461/2003 Z.z. nezakazuje vykonávanie práce na základe iného pracovnoprávneho vzťahu, ako na základe toho, z ktorého bol uplatnený nárok na materské, avšak podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti musí byť v tomto prípade splnená.

7. Zákon o sociálnom poistení má rovnakú právnu silu a rovnakú váhu, ako zákon o rodičovskom príspevku, preto nie je dôvod uplatňovať analógiu pri pojmoch starostlivosť a riadna starostlivosť. V zák. č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 571/2009 Z.z.“) je doslova vydefinovaný pojem starostlivosť, ale nie riadna starostlivosť, ktorá je uvedená v zák. č. 461/2003 Z.z. vo vzťahu k materskej. Zároveň krajský súd poukázal na to, že ak by bol zákonodarca chcel, aby sa uplatnila aj na iné účely nároku na materské definícia riadnej starostlivosti, tak ako je použitá v inom osobitnom predpise, bol by to zák. č. 461/2003 Z.z. uviedol tak, ako je to uvedené pri osobnom rozsahu dôchodkového poistenia. Nakoľko iba v tomto ustanovení sa vyžaduje riadna starostlivosť o dieťa, pričom v § 15 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z. je definovaná riadna starostlivosť len na účely § 15 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., a to ako riadna starostlivosť podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o rodičovskom príspevku.

8. Podľa názoru krajského súdu na rozdiel od rodičovského príspevku, materské je nemocenskou dávkou poskytovanou z nemocenského poistenia, ktorého účelom je tak, ako to uvádza explicitne zák. č. 461/2003 Z.z., kompenzácia straty príjmu zo zárobkovej činnosti, ku ktorej môže dôjsť v rôznych životných situáciách, napríklad tehotenstvo, materstvo alebo prevzatie starostlivosti o dieťa do troch rokov jeho veku. Z toho vyplýva, že sa vyžaduje skutočná starostlivosť o dieťa, ktorá vedie ku strate príjmu zo zárobkovej činnosti. Výkon pracovnej činnosti na plný úväzok pri poskytovaní starostlivosti o dieťa do troch rokov jeho veku je v rozpore s účelom poskytovania materského.

9. V predmetnom prípade bolo povinnosťou žalovanej posúdiť nárok otca dieťaťa ako iného poistenca na materské a vykonať výklad a aplikáciu príslušnej právnej normy v kontexte s účelom zák. č. 461/2003 Z.z., ako aj a prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

10. K námietkam žalobcu krajský súd zdôraznil, že ak došlo iba k formálnemu prevzatiu dieťaťa a jeho starostlivosti zo strany otca, neboli naplnené osobitné podmienky na priznanie materského tak, ako to uvádza § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. Krajský súd konštatoval, že posúdenie a správne závery správnych orgánov boli v súlade so zákonom a tieto vychádzali z posúdeného prípadu otca maloletého dieťaťa tak, ako to bolo zistené z administratívneho spisu a z jednotlivých rozhodnutí správnych orgánov. Ohľadom nároku na materské, aj krajský súd bol takého názoru, že až po splnení všeobecných a osobitných podmienok uvedených v § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. by mohol žalobca mať nárok na materské od 07.01.2019 do 31.07.2019 tak, ako to vo svojej žiadosti žiadal.

11. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 SSP tak, že náhradu trov

konania účastníkom nepriznal, nakoľko žalobca nebol v konaní úspešný a žalovaná nespĺnila podmienky uvedené v § 168 SSP.

II.

Kasačná sťažnosť

12. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. f) a g) SSP kasačnú sťažnosť dôvodiac, že krajský súd nevychádzal zo správneho právneho posúdenia veci, nakoľko § 30, § 49 ods. 1 a § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z., ktoré boli aplikované na spornú situáciu, boli nesprávne interpretované.

13. Krajský súd sa stotožnil s nesprávnym názorom žalovanej o tom, že žalobca nepreukázal prevzatie maloletého dieťaťa do starostlivosti a dohodu o prevzatí dieťaťa medzi žalobcom a matkou dieťaťa považoval iba za formálne uzavretú. Tiež sa stotožnil s nesprávnym výkladom pojmu starostlivosť zo strany žalovanej, nakoľko žalovaná na jednej strane neprípúšťa, aby sa v prípade nároku na materské analogicky použila definícia riadnej starostlivosti obsiahnutá v zák. č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku, na strane druhej však vyložila pojem starostlivosť o dieťa extenzívne, teda, že musí ísť zo strany iného poistenca, t.j. otca dieťaťa, o osobnú starostlivosť vykonávanú priamo iným poistencom, hoci uvedené nemá oporu v zákone.

14. Vychádzajúc z § 30, § 49 ods. 1 a § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. je zrejmé, že jednou z podmienok priznania nároku na materské iným poistencom, t.j. otcom dieťaťa, je prevzatie dieťaťa do starostlivosti po dohode s matkou dieťaťa. Z citovaných ustanovení pritom nevyplýva, že musí ísť o osobnú alebo o nepretržitú 24 hodinovú starostlivosť. Ak by bol zákonodarca chcel, aby sa na priznanie nároku na materské iným poistencom vyžadovala osobná starostlivosť o dieťa, resp. prevzatie dieťaťa do osobnej starostlivosti ako výlučnej, bol by to tak výslovne uviedol v § 49 zák. č. 461/2003 Z.z.

15. Žalobca poukázal na to, že okrem osobne poskytovanej starostlivosti je možné starostlivosť o dieťa zabezpečiť inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou. To znamená, že podmienka starostlivosti je splnená aj vtedy, ak je dieťa počas pracovného dňa v predškolskom zariadení, v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa, a to na celý deň alebo sa o dieťa stará opatrovatelka na živnosť alebo iná dospelá osoba, pretože starostlivosť o dieťa nie je podmienená skutočnosťou, že oprávnená osoba, ktorá poberá materské, nesmie pracovať. V opačnom prípade by to znamenalo, že žiaden pracujúci rodič, o ktorého dieťa sa v čase výkonu pracovnej činnosti stará tretia osoba, by nemohol poberať materské. Žalobca poukázal na to, že v praxi materskú dávku poberajú aj pracujúci rodičia, ktorých maloleté deti navštevujú vyššie spomenuté zariadenia, teda v uvedenom čase starostlivosť o maloleté dieťa nezabezpečujú rodičia osobne, ale prostredníctvom tretej osoby.

16. Žalobca považoval argumentáciu krajského súdu a správnych orgánov o tom, že prevzatie dieťaťa do starostlivosti z jeho strany bolo iba formálne, za formalistickú a nesprávnu úvahu, ktorá neobstojí, pretože pri rodičoch maloletého dieťaťa, ktorí spolu žijú v jednej domácnosti, bude dohoda o prevzatí do starostlivosti vždy iba formálnym aktom, nakoľko zák. č. 36/2005 Z.z. o rodine prikazuje obom rodičom starať sa o dieťa. Teda ak spolu rodičia žijú, v každej chvíli vychovávajú dieťa a starajú sa oň obaja. V opačnom prípade by to znamenalo, že rodič, ktorý nepoberá materské, by mohol v čase, keď je doma v spoločnej domácnosti, odmietnuť starať sa o dieťa s poukazom na nepoberanie materského.

17. Žalobca poukázal na chaotické odôvodnenie v bode 29. napadnutého rozsudku, v ktorom krajský súd uviedol, že „Je potrebné uvedomiť si, že tak v zákone č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku je doslova vydefinovaný pojem starostlivosť, ale nie riadna starostlivosť, ktorá je uvedená v Zákone o sociálnom poistení, čo sa týka materskej.“, hoci v skutočnosti je to naopak, v zák. č. 571/2009 Z.z. je definovaný pojem „riadna starostlivosť“ a nie pojem „starostlivosť“.

18. Žalobca sa nestotožnil s tvrdením krajského súdu v bode 30. odôvodnenia napadnutého rozsudku, podľa ktorého možno dospieť k záveru, že výkon pracovnej činnosti na plný úväzok pri poskytovaní

starostlivosti o dieťa do troch rokov jeho veku je v rozpore s účelom poskytovania materského, nakoľko ho žalobca považuje za nesprávne a nemajúce oporu v zákone.

19. V zmysle § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. medzi podmienky priznania nároku na materské patrí absencia príjmu z toho nemocenského poistenia, z ktorého si poistenec uplatnil nárok na materské. Z uvedeného je zrejmé, že zák. č. 461/2003 Z.z. nezakazuje ani nijakým spôsobom neobmedzuje možnosť poistenca uzatvoriť nový pracovnoprávny vzťah popri pracovnoprávnom vzťahu, z ktorého si uplatnil nárok na materské, či už u pôvodného alebo u nového zamestnávateľa a mať z neho príjem popri poberaní materskej dávky, čo skonštatoval aj krajský súd v napadnutom rozsudku. Zák. č. 461/2003 Z.z. nijakým spôsobom neurčuje, resp. nelimituje ani dĺžku pracovnej doby v novom pracovnoprávnom vzťahu poistenca, výšku príjmu, ani druh pracovného úväzku. V opačnom prípade by to znamenalo, že žiaden pracujúci rodič by nemal nárok na materské. Jediné obmedzenie, ktoré vyplýva pre poistenca z § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. je, že otec zamestnanec, ktorý chce poberať materské, nesmie pracovať na základe pracovnej zmluvy alebo dohody, z ktorej sa odvíja materské, čo v prípade žalobcu je splnené a čo aj preukázal.

20. Podľa názoru žalobcu nie je v kompetencii žalovanej a prvostupňového orgánu takéto pravidlá určovať, t.j. prevzatie dieťaťa do osobnej starostlivosti, nemožnosť pracovať na základe pracovnej zmluvy u toho istého zamestnávateľa na plný úväzok a za rovnakú alebo porovnateľnú mzdu, pokiaľ nie sú určené v zákone. Žalobca mal za to, že uvedeným postupom žalovaná, ako aj prvostupňový orgán prekročili rámec zákona.

21. Ak by zákonodarca chcel zaviesť limity a obmedzenia pre možný pracovný alebo obdobný pomer popri čerpaní materského, bol by to urobil. Ak sa krajský súd, ako aj žalovaná a prvostupňový orgán dožadujú teleologického výkladu zák. č. 461/2003 Z.z., smeruje to k aplikácii správnej úvahy pri rozhodovaní, keďže je zrejmé, že nie je zákonom určený limit pre výkon zárobkovej činnosti žiadateľa o materské popri čerpaní materského. Podľa názoru žalobcu nemožno aplikovať správnu úvahu iba na základe formálneho dokazovania, na základe listinných dôkazov, pretože to vedie k arbitrárnosti a svojvôli pri rozhodovaní. Teda, ak by aj mali správne orgány rozhodovať na základe správnej úvahy, a mali v konkrétnom prípade pochybnosti o splnení osobitných kritérií žiadateľa o materské, mali sa dožadovať ďalšieho vysvetlenia a dokazovania zo strán žalobcu o tom, ako zabezpečuje starostlivosť o dieťa pri výkone pracovnej činnosti a nielen formalisticky zamietnuť jeho žiadosť o priznanie materskej dávky, nakoľko správne orgány sú povinné náležite objasniť skutočný stav veci. Bez vykonania materiálneho dokazovania o uvedených skutočnostiach rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňového správneho orgánu nemožno považovať za zákonné a dokazovanie za riadne vykonané a zistenia skutkového stavu žalovanou, ako aj prvostupňovým správnym orgánom boli nedostačujúce na riadne právne posúdenie veci, na čo žalobca poukázal v žalobe. Krajský súd však uvedené podstatné námietky odignoroval a stotožnil sa s nesprávnym a nezákonným rozhodnutím žalovanej a prvostupňového správneho orgánu, čo v konečnom dôsledku zasiahlo do práva žalobcu na spravodlivý proces.

22. Žalobca zotrval na tom, že splnil všetky podmienky na priznanie nároku na materské, a to všeobecné podmienky obsiahnuté v § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. (t. j. existencia nemocenského poistenia ku dňu prevzatia dieťaťa do starostlivosti a absencia príjmu zo zamestnania zakladajúceho poistný vzťah, z ktorého si žalobca uplatnil nárok na materské), ako aj osobitné podmienky v § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. (t.j. vek dieťaťa, prevzatie dieťaťa do starostlivosti a starostlivosť o neho, dohoda s matkou dieťaťa o jeho prevzatí do starostlivosti, najmenej 270 dní nemocenského poistenia pred prevzatím dieťaťa, uplynutie 6 týždňov odo dňa pôrodu a nepoberanie materského alebo rodičovského príspevku matkou dieťaťa), preto mu nárok na materské mal byť správnymi orgánmi priznaný.

23. Žalobca ďalej poukázal na to, že napadnutý rozsudok krajského súdu neobsahuje úplné a výstižné odôvodnenie, nakoľko sa krajský súd v odôvodnení nevysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami pre rozhodnutie vo veci. Z uvedeného dôvodu považoval žalobca napadnutý rozsudok správneho súdu za nepreskúmateľný.

24. Žalobca v písomnom podaní zo dňa 07. februára 2020 a následne na pojednávaní konanom dňa 18. februára 2020 namietal, že postupom žalovanej, resp. prvostupňového orgánu došlo k porušeniu zákazu diskriminácie, nakoľko obdobným žiadosťami otcov maloletých detí o priznanie nároku na materské žalovaná až do septembra 2018 vyhovel a priznávala nárok na materské. Bez zmeny právnej úpravy žalovaná po septembri 2018 začala postupovať odlišne. Rozdielny postup žalovanej spočíval v tom, že pred uvedeným dátumom priznávala túto dávku na základe toho, či určitá osoba naplnila podmienky predpísané relevantnou právnou úpravou, avšak bez ďalšieho skúmania toho, či táto osoba dokázala osobne zabezpečiť starostlivosť o dieťa alebo prostredníctvom tretej osoby, resp. či mala uzatvorený ďalší pracovnoprávny vzťah. Z uvedeného vyplýva, že postupom žalovanej došlo k menej priaznivému zaobchádzaniu s osobami, ktoré požiadali o materské po septembri 2018 v porovnaní s osobami, ktoré túto žiadosť podali predtým, pričom žalobca má vedomosť o prípadoch, kedy tomu tak bolo. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že s touto argumentáciou sa krajský súd nevysporiadal, keď na podanie iba poukázal s konštatovaním, že žalobca zotrval na žalobných dôvodoch uvedených v žalobe.

25. Žalobca taktiež poukázal na to, že pri rozhodovaní o priznaní materského došlo zo strany správnych orgánov k porušeniu zákazu diskriminácie aj z dôvodu pohlavia, keďže žalovaná matkám priznávala a v súčasnosti (po 1. septembri 2018) priznáva nárok na materské bez ohľadu na to, či v čase poberania materského majú ďalší uzatvorený pracovnoprávny vzťah (okrem pracovnoprávneho vzťahu, z ktorého príjmu si uplatnili nárok na materské) alebo nie, a či tento ďalší pracovnoprávny vzťah je uzatvorený na plný úväzok, polovičný úväzok, alebo na dohodu, nakoľko uvedené skutočnosti žalovaná vôbec neskúma pri priznávaní nároku na materské ženám, o ktorých prípadoch matiek poberajúcich materské a súčasne pracujúcich na plný úväzok alebo viacero čiastočných, žalobca vo svojom okolí vie. V tejto súvislosti žalobca uviedol, že pokiaľ v danom prípade je umožnené zo strany správneho orgánu vykladať starostlivosť o dieťa zo strany matky, ktorá má nárok na materské tak, že táto matka môže počas poberania materskej pracovať, resp. toto dieťa môže umiestňovať na čas dňa do predškolského zariadenia alebo detských jasí, resp. o toto dieťa sa môže starať iná osoba, musí byť tento princíp, resp. tento výklad dodržaný aj pri otcoch, v opačnom prípade dochádza k diskriminácii.

26. Žalobca za účelom preukázania diskriminácie zo strany žalovanej, resp. prvostupňového orgánu navrhol krajskému súdu, aby si vyžiadal od žalovanej štatistiku o tom, koľkým ženám matkám žalovaná nepriznala nárok na materské z dôvodu uzatvorenia ďalšieho pracovnoprávneho vzťahu na plný úväzok. Krajský súd na uvedené námietky žalobcu týkajúce sa porušeniu zákazu diskriminácie neprihliadal, nijako sa s nimi nevysporiadal, a vyššie uvedený návrh žalobcu na vykonanie dokazovania odignoroval (na pojednávaní konanom dňa 18. februára 2020 krajský súd návrh žalobcu na vykonanie dôkazu ani nepripustil, ani ho nezamietol). Uvedený postup krajského súdu je podľa názoru žalobcu neakceptovateľný, arbitrárny a v rozpore so základnými zásadami vedenia súdneho konania. Uvedeným postupom krajského súdu došlo k zásahu do práva žalobcu na spravodlivý proces a k závažnému zásahu do právnej istoty žalobcu. Z princípu právnej istoty vychádza princíp ochrany legitímnych očakávaní, zmyslom ktorého je ochrana súkromných osôb pred nepredvídateľným mocenským zásahom do ich právnej situácie, na vyústenie ktorej do určitého výsledku sa spoliehali. Podstata princípu legitímnych očakávaní sa vo sfére verejnej správy prejavuje tak, že budúce správanie orgánu verejnej správy v konkrétnej veci musí byť vzhľadom na platnú právnú úpravu a jeho predchádzajúce konanie na základe tejto právnej úpravy predvídateľné. Žalobca teda očakával, že po splnení všetkých zákonných podmienok na priznanie materského mu bude zo strany prvostupňového správneho orgánu, resp. žalovanej, priznaný nárok na materskú dávku, vzhľadom na to, že do septembra 2018 správne orgány priznávali nárok na materské aj otcom bez skúmania takých podmienok, ktoré zo zák. č. 461/2003 Z.z. vôbec nevyplývajú.

27. Z uvedených dôvodov žalobca navrhol, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. februára 2020, č.k. 2Sa/14/2019-53, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a zároveň priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

28. Žalovaná vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že v plnej miere súhlasí s právnym názorom krajského súdu. Poukázala na to, že materské je nemocenskou dávkou, ktorá sa za predpokladu splnenia podmienok stanovených zákonom poskytuje z nemocenského poistenia pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva, resp. poskytovania starostlivosti dieťaťu iným poistencom. Na vznik nároku na túto dávku je potrebné splnenie všeobecných podmienok vymedzených v § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. a zároveň osobitných podmienok stanovených v § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. Splnenie podmienok vzniku nároku na materské sa skúma ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie dávky, ktorý v prípade nároku na materské iného poistenca podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. - otca preberajúceho dieťa do starostlivosti po dohode s matkou, vzniká dňom prevzatia dieťaťa do starostlivosti otca, ku ktorému v prípade žalobcu malo podľa Dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti dôjsť dňa 07. januára 2019. Jednou z podmienok vzniku nároku na materské je nielen prevzatie dieťaťa do starostlivosti na základe dohody s matkou, ale aj poskytovanie starostlivosti dieťaťu.

29. Žalovaná poukázala na jednoznačný úmysel zákonodarcu odškodňovať skutočné, nielen formálne prevzatie starostlivosti o dieťa a skutočné poskytovanie starostlivosti dieťaťu priamo osobou, uplatňujúcou si z dôvodu jej poskytovania s tým spojený nárok na materské. Takáto požiadavka vyplýva nielen z § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý s ukončením, resp. s prerušením starostlivosti o dieťa z iných než zdravotných dôvodov, spája zánik nároku na materské, a to už dňom ukončenia starostlivosti o dieťa, ale nepriamo aj z § 30 písm. b) zák. č. 461/2003 Z.z., podmieňujúceho vznik nároku na materské stratou príjmu zo zamestnania zakladajúceho poistný vzťah, z ktorého si žiadateľ uplatňuje nárok na materské, v období starostlivosti o dieťa. Cieľom takejto požiadavky je oslobodenie od výkonu zamestnania, a tým vytvorenie priestoru na skutočné poskytovanie starostlivosti dieťaťu, a takéto poskytovanie starostlivosti napokon kompenzovať v podobe materského. Požiadavka poskytovania starostlivosti dieťaťu priamo osobou, ktorá si na jej základe uplatňuje nárok na materské, vyplýva aj z kompenzačného účelu nemocenského poistenia, z ktorého sa poskytuje materské. Predpokladom jeho naplnenia je strata príjmu spôsobená tým, že daná osoba nepracuje vôbec, resp. v obmedzenom rozsahu, umožňujúcim starostlivosť o dieťa, a to z dôvodu, aby mohla dieťaťu poskytnúť starostlivosť.

30. Žalovaná rešpektuje čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a rovnako ostatné články Ústavy Slovenskej republiky. Súčasne pri výklade zák. č. 461/2003 Z.z. rešpektuje aj nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 71/2013, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010, v zmysle ktorých k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu právneho predpisu, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale podľa zmyslu a účelu právneho predpisu.

31. Žalovaná postupuje v súlade s platnou legislatívou, právne normy ustanovené v zák. č. 461/2003 Z.z. chápe ako jeden celok a v ich vzájomnej súvislosti a súčasne dôsledne dbá na účel zák. č. 461/2003 Z.z., dobré mravy a spravodlivosť, pretože tieto nemožno pri rozhodovaní ignorovať.

32. K námietke žalobcu, že z ustanovení zákona nevyplýva, že musí ísť o osobnú alebo o nepretržitú 24-hodinovú starostlivosť žalovaná uviedla, že prevziať dieťa do starostlivosti a skutočne sa oň starať možno len v prípade, ak sa tomu prispôbia pracovné podmienky. Žalobca ku dňu, ku ktorému malo podľa dohody rodičov dôjsť k prevzatíu dieťaťa do jeho starostlivosti, a ku ktorému sa skúma splnenie zákonom stanovených podmienok, mal so zamestnávateľom uzavretý pracovný pomer, z ktorého mu bola odo dňa 07. januára 2019 poskytnutá rodičovská dovolenka, pričom odo dňa jej poskytnutia mu u toho istého zamestnávateľa vznikol druhý pracovný pomer na dobu určitú do dňa 19. júla 2019, v ktorom bol povinný pracovať na plný pracovný úväzok, v rozsahu 40 hodín týždenne, s miestom výkonu v sídle zamestnávateľa. To znamená, že aj po dni, kedy malo na základe dohody rodičov dôjsť k prevzatíu dieťaťa do starostlivosti žalobcu, tento vykonával síce inú zárobkovú činnosť v ďalšom pracovnom pomere, avšak pre toho istého zamestnávateľa, s plnou vyťaženosťou, pokiaľ ide o

odpracovaný čas, pričom ani dohodnuté miesto výkonu práce (mimo pobytu žalobcu) neumožňovalo súčasné poskytovanie starostlivosti dieťaťu, ako aj to, že zamestnávateľ si v pracovnej zmluve vymedzil právo vysielat' žalobcu na pracovné cesty, s čím žalobca súhlasil.

33. K námietke žalobcu, že „zákon o sociálnom poistení nezakazuje ani nijakým spôsobom neobmedzuje možnosť poistenca uzatvoriť nový pracovnoprávny vzťah popri pracovnoprávnom vzťahu, z ktorého si uplatnil nárok na materské“ žalovaná uviedla, že výkon inej zárobkovej činnosti nie je prekážkou vzniku nároku iného poistenca na materské, pokiaľ je podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti zachovaná popri výkone práce z inej činnosti, t.j. ak sú pracovné podmienky jej výkonu upravené tak, aby za ich súčasného plnenia bolo možné poskytnúť dieťaťu skutočnú starostlivosť, nakoľko tá je dôvodom poskytovania materského inému poistencovi.

34. K námietke žalobcu o diskriminačnom postupe žalovanej voči otcom, žalovaná uviedla, že nerozhoduje o rodičovskom príspevku, pričom o tomto príspevku rozhoduje Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

35. Súčasne poznamenala, že v obdobných prípadoch bolo proti uvedenému postupu žalovanej podaných niekoľko žalôb o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia, ktoré prebiehajú na rôznych krajských súdoch Slovenskej republiky, pričom krajské súdy sa v rozsudkoch, ktoré zároveň citovala, stotožnili s interpretáciou právnych noriem, týkajúcich sa nároku na materské iného poistenca, žalovanou.

36. S poukazom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol a nepriznal mu náhradu trov konania.

IV.

Právne posúdenie kasačným súdom

37. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti žalobcu nemožno priznať úspech.

38. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 26. mája 2021 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

39. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

40. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

41. Podľa § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

42. Podľa § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak

a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannnej lehote a

b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1, okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu, než za vykonanú prácu, za obdobie trvania dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky uvedeného v § 33 ods. 1, § 39 ods. 1, § 48 ods. 1 a § 49 ods. 1.

43. Podľa § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý

sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

44. Podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2018 iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok.

45. Podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2019, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

46. Podľa § 51 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

47. Podľa § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

48. Podľa § 52 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. materské sa poskytuje za dni.

49. Podľa § 52 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. materské sa poskytuje za to isté obdobie len raz a len jednému poistencovi. To neplatí, ak inému poistencovi vznikne nárok na materské podľa § 49 ods. 1 počas obdobia uvedeného v § 48 ods. 9.

50. Podľa § 58 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. nárok na nemocenskú dávku sa posudzuje samostatne z každého nemocenského poistenia.

51. Podľa § 195 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie.

52. Podľa § 195 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. podkladom na rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti.

53. Podľa § 1 ods. 2 zák. č. 571/2009 Z.z. rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa.

54. Podľa § 3 ods. 1 zák. č. 571/2009 Z.z. oprávnená osoba má nárok na rodičovský príspevok, ak
a) zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa a
b) má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky (ďalej len "pobyt") alebo je osobou podľa osobitného predpisu.

55. Podľa § 3 ods. 3 zák. č. 571/2009 Z.z. riadna starostlivosť o dieťa podľa tohto zákona je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa podľa osobitného predpisu.

56. Podľa § 3 ods. 4 zák. č. 571/2009 Z.z. podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou.

57. Kasačný súd vychádzal zo skutkového stavu, ktorý podrobne v odôvodnení rozsudku popísal krajský súd, a preto pre účastníkov konania známe fakty a skutočnosti nebude nadbytočne opakovať.

58. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým vo veci odvolania žalobcu zmenila výrok prvostupňového rozhodnutia - ktorým Sociálna poisťovňa, pobočka Košice podľa § 49 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. nepriznala žalobcovi nárok na materské, ktorý si uplatnil 07. januára 2019, pričom dôvodom nepriznania dávky bolo nesplnenie zákonom stanovenej podmienky na jeho vznik, a to skutočné prevzatie dieťaťa do starostlivosti a jej poskytovanie tomuto dieťaťu - tak, že slová: „...podľa § 49 ods. 2...“ nahradila slovami: „...Podľa § 49 zákona...“, v ostatnom odvolanie zamietla a prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

59. Medzi účastníkmi konania nebola spornou skutočnosť, že žalobca si žiadosťou o materské uplatnil nárok na materské v súvislosti s prevzatím mal. dieťaťa do starostlivosti odo dňa 07. januára 2019. Spornou nebola ani skutočnosť o uzavretí dohody medzi rodičmi o prevzatí dieťaťa do starostlivosti, v ktorej žalobca prehlásil, že mal. dieťa preberá odo dňa 07. januára 2019 do svojej starostlivosti. Spornou rovnako tak medzi účastníkmi konania nebola ani skutočnosť, že žalobca uzavrel pracovnú zmluvu so spoločnosťou Eurostyle Systems Košice Engineering Center s.r.o., v ktorej je ako druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma uvedený: "Project Coordinator.", miesto výkonu práce je sídlo zamestnávateľa v Košiciach s tým, že zamestnávateľ môže žalobcu vyslať na pracovnú cestu, deň nástupu do práce je 07. január 2019, pracovný čas je 40 hodín týždenne, pričom pracovný pomer bol uzatvorený na určitú dobu od 07.01.2019 do 19.07.2019. Spornou bola medzi účastníkmi skutočnosť, či žalobca splnil jednu zo zákonných podmienok na priznanie materského, a to, či zamestnanie žalobcu na plný pracovný úväzok v zmysle predmetnej pracovnej zmluvy malo za následok vznik podmienok, ktoré objektívne vylúčili prevzatie starostlivosti o mal. dieťaťa.

60. Žalovaná žalobcovi nepriznala nárok na uplatnenú nemocenskú dávku dôvodiac najmä dvoma skutočnosťami, a to nesplnením podmienky reálneho prevzatia starostlivosti o dieťa žalobcom podľa § 49 ods. 1 a 2 písm. d) zák. č. 461/2009 Z.z. a nesplnením podmienky naplnenia kompenzačného účelu predmetnej nemocenskej dávky predpokladaného § 2 písm. a) zák. č. 461/2009 Z.z.

61. Podľa názoru kasačného súdu žalovaná posúdila zákonné podmienky na priznanie uplatneného nároku na materské v súlade s požiadavkou zák. č. 461/2003 Z.z. na kumulatívne splnenie podmienok podľa § 49 ods. 1 a 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v spojení s § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. Žalovaná v predmetnej veci vychádzala zo skutočného stavu veci, keď z jej administratívneho spisu vyplýva, že vykonala dôkazy potrebné na objasnenie veci.

62. Podstatou dávky nemocenského poistenia, ktorou je materské, je umožniť tehotnej žene pripraviť sa na narodenie dieťaťa a po jeho narodení starať sa o neho, a to počas materskej dovolenky. Ustanovenie § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. vytvára podmienky pre starostlivosť o dieťa aj pre iných poistencov, ktorým prostredníctvom dávky materského zabezpečuje príjem a kompenzuje jeho stratu počas rodičovskej dovolenky za splnenia zákonom stanovených podmienok. Zákon č. 461/2003 Z.z. nedefinuje, čo konkrétne znamená prevzatie dieťaťa do starostlivosti a starostlivosť o dieťa. Je ale logický a účelu zák. č. 461/2003 Z.z., ako aj účelu materského ako dávky nemocenského poistenia, zodpovedajúci záver žalovanej, že iný poistenec, v tomto prípade otec, by mal prevziať tú starostlivosť, resp. časť starostlivosti, ktorú realizovala matka.

63. Kasačný súd sa stotožnil s právnym názorom žalovanej, že pod pojmom starostlivosť má zákon na mysli starostlivosť o dieťa vykonávanú priamo osobou uplatňujúcou si z dôvodu výkonu starostlivosti o dieťa s tým spojený nárok na materské, čo dokazuje aj ustanovenie § 51 zák. č. 461/2003 Z.z., ktoré rieši prerušenie starostlivosti o dieťa a s ním spojený zánik nároku na materské v prípade, ak sa poistenec prestal o dieťa starať. Ak by postačovala iba formálna starostlivosť o dieťa na základe dohody rodičov dieťaťa, resp. starostlivosť zabezpečovaná inou osobou, tak § 51 zák. č. 461/2003 Z.z. by nemal logiku a bol by nadbytočný.

64. Kasačný súd v danej súvislosti poukazuje na to, že materské je nemocenskou dávkou, ktorá sa za podmienok ustanovených zák. č. 461/2003 Z.z. poskytuje z nemocenského poistenia, pričom sa jedná o opakujúcu sa peňažnú dávku, ktorá nahrádza mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa. Nemocenská dávka plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, resp. u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu. Účelom materského je teda preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku materstva alebo prevzatia dieťaťa do starostlivosti poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, čo viedlo k strate alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti. Iba formálne prevzatie dieťaťa otcom v zmysle uzatvorenej dohody rodičov, bez reálneho naplnenia jej obsahu, nezodpovedá účelu materskej dávky. Napriek tomu, že pojem starostlivosť nie je v zák. č. 461/2003 Z.z. definovaný, nemožno vychádzať z pojmu riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku č. 571/2009 Z.z., a to z dôvodu, že rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Naproti tomu účelom materského nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa. Skutočnosť, že zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z ustanovenia § 51 ods. 1 a 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý viaže zánik nároku na materské práve na dôvod, že sa poistenec prestal starať o dieťa. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že osoba, ktorá sa prestala starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, musí byť len poistenec, teda ten, kto poberá materské ako dávku z nemocenského poistenia, čo v konečnom dôsledku znamená, že práve táto osoba sa predtým musela o dieťa starať. V prípade, ak by sa nevyžadovala skutočná starostlivosť o dieťa poistencom a postačovala by iba formálna dohoda, zakotvenie uvedených dôvodov zániku nároku na materské by nedávalo zmysel. Kasačný súd sa preto v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom krajského súdu, že táto osoba, t.j. otec, je pri výkone starostlivosti o dieťa nezastupiteľná. Kasačný súd zastáva právny názor, že ustanovenie § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. priamo nadväzuje na dikciu § 49 ods. 1 a potvrdzuje právny záver, že poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti, sa o toto dieťa musí osobne starať.

65. Z tohto dôvodu žalovaná správne dospela k záveru, že v danom prípade od nástupu žalobcu do pracovného pomeru nebola splnená podmienka starostlivosti o dieťa zo strany otca dieťaťa. Ak otec dieťaťa v konkrétnom prípade v priebehu rodičovskej dovolenky riadne pracoval v hlavnom pracovnom pomere na neskrátený týždenný pracovný čas, potom nie je možné konštatovať, že by sa staral o dieťa tak, ako to predpokladá zák. č. 461/2003 Z.z., teda osobne, čoho dôsledkom by bola strata alebo zníženie jeho príjmu.

66. Z ustanovenia § 30 písm. b) zák. č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že iný poistenec, v tomto prípade otec dieťaťa, pre účely priznania materského nesmie v priebehu poskytovania starostlivosti o dieťa dosahovať príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ z toho pracovného vzťahu, z ktorého si uplatnil nárok na materské. To však nevyklučuje možnosť dosahovať príjem z iného pracovného vzťahu, t.j. z iného nemocenského poistenia, pričom súčasne, okrem tejto všeobecnej podmienky nároku na nemocenskú dávku, v danom prípade na materské, žiadateľ musí spĺňať aj ďalšie osobitné podmienky zákona, konkrétne podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti po dohode s matkou a podmienku reálneho zabezpečovania starostlivosti tomuto dieťaťu.

67. Podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následného poskytovania starostlivosti tomuto

dieťaťu ustanovená v § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. je splnená vtedy, ak otec dieťaťa fakticky, nielen formálne, prevezme dieťa do svojej starostlivosti. Spravidla ide o situáciu, kedy otec dieťaťa prerušuje svoju pracovnú činnosť, aby sa mohol o dieťa starať, a aby sa matka dieťaťa mohla vrátiť do pracovného procesu. Taktiež môže ísť o situáciu, že otec dieťaťa aj po prevzatí dieťaťa do starostlivosti vykonáva inú pracovnú činnosť, avšak v menšom rozsahu z hľadiska pracovného času ako pracovnú činnosť v pracovnom pomere, z ktorého si uplatnil nárok na materské.

68. Pri posudzovaní možnosti žalobcu poskytovať mal. dieťaťu starostlivosť zodpovedajúcu podmienkam poskytovania materského je pritom rozsah pracovnej činnosti žalobcu a počet pracovných hodín v jednotlivých mesiacoch strávených na pracovisku potrebné posudzovať v súvislosti s rozsahom jeho starostlivosti, ktorý vzhľadom na pripustenie možnosti vykonávania pracovnej činnosti poberateľom dávky, ale aj vzhľadom na starostlivosť druhého z rodičov, zjavne nie je absolútnym, teda predstavujúcim 24 hodín denne.

69. Splnenie zákonných podmienok je potrebné skúmať pri každom prípade individuálne, pričom treba mať na zreteli to, že výkon inej zárobkovej činnosti nie je prekážkou vzniku nároku na materské inému poistencovi, pokiaľ sú pracovné podmienky na výkon práce nastavené tak, aby za ich plnenia bolo možné poskytnúť dieťaťu adekvátnu starostlivosť. Nemožno akceptovať len formálne prevzatie dieťaťa do starostlivosti, a preto je žalovaná oprávnená a aj povinná v záujme zistenia skutočného stavu veci skúmať a vyhodnocovať, či konkrétna dohoda rodičov o prevzatí dieťaťa do starostlivosti iného poistenca je realizovateľná s prihliadnutím na okolnosti prípadu, ktoré sú tvorené aj možnosťami poskytovania starostlivosti dieťaťu v priebehu výkonu práce v domácom prostredí zamestnanca alebo pri výkone práce na čiastočný úväzok, a či sa aj reálne táto dohoda rodičov naplňa. Pri zohľadnení účelu zákona, účelu inštitútu materského, ako aj s prihliadnutím na zákonom stanovené podmienky pre iného poistenca ako je matka dieťaťa, ktorý prevzal dieťa do svojej starostlivosti, je logický záver a požiadavka žalovanej, a to, aby osoba, ktorá sa chce starať o dieťa a uplatňuje nárok na materské, preukázala, že prevzala tú časť starostlivosti, ktorú zabezpečovala matka dieťaťa a zároveň, aby preukázala, ako sa zmenila jej životná situácia v dôsledku starostlivosti o dieťa.

70. Kasačný súd má za to, že žalovaná ohľadom skutkového záveru o fiktívnosti deklarovaného prevzatia starostlivosti o dieťa žalobcom a o fiktívnosti jej následného poskytovania dospela na základe dostatočne zisteného skutočného stavu veci. Pri jeho vyhodnotení vychádzala z obsahu predloženej pracovnej zmluvy, z ktorej vyplýva jednak skutočnosť, že žalobca mal pracovný úväzok na 40 hodín týždenne a jednak, že žalobca vykonával prácu v Košiciach s tým, že ho zamestnávateľ mohol vyslať na služobnú cestu.

71. Rovnako nemožno opomenúť kompenzačný účel poskytnutia predmetnej nemocenskej dávky, keď účelom materského poskytovaného z nemocenského poistenia je kompenzovanie príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku rôznych životných situácií. Vo vzťahu k materskému, ako dávke poskytovanej z nemocenského poistenia, zákonodarca predpokladá stratu alebo zníženie príjmu v súvislosti s prevzatím dieťaťa do starostlivosti iným poistencom. Žalovaná poukazovala tiež na to, že otec dieťaťa vykonáva naďalej zárobkovú činnosť. Za tejto situácie nenastala u žalobcu zmena životnej situácie. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že žalobcov týždenný pracovný čas z pracovnoprávneho vzťahu vzniknutého 07. januára 2019 bol dohodnutý ako plný pracovný úväzok, pričom sa navyše jednalo o totožného zamestnávateľa, ako jeho pôvodný pracovný úväzok a žalobca dosahoval príjem v porovnateľnej výške, akú dosahoval z pracovnej činnosti zakladajúcej nemocenské poistenie, z ktorého si nárok na materské uplatnil. Odporuje zmyslu a účelu zákona, aby bolo poskytnuté materské počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa, ak otec dieťaťa, ktorý deklaruje prevzatie dieťaťa do starostlivosti, naďalej vykonáva závislú činnosť v podstate za tých istých pracovných podmienok, ktoré vylučujú, aby mohol poskytovať starostlivosť dieťaťu, čo je aj prípad žalobcu.

72. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dňom prevzatia mal. dieťaťa do starostlivosti na základe dohody medzi rodičmi mal. dieťaťa žalobca formálne vykázal splnenie podmienok podľa § 30 a § 49 zák. č.

461/2003 Z.z. na priznanie nároku na materské. Podľa názoru kasačného súdu však uzavretie nového pracovného pomeru u toho istého zamestnávateľa a za obdobných podmienok nemôže naplniť tzv. dohodu rodičov o prevzatí mal. dieťaťa do starostlivosti otca, nakoľko u žalobcu nedošlo k zmene jeho životnej situácie, ktorá by si vyžadovala kompenzáciu príjmu. U žalobcu nedošlo ani k strate príjmu zo zárobkovej činnosti z dôvodu prevzatia starostlivosti o mal. dieťa. Pričom nemožno ani opomenúť tú skutočnosť, že rovnako zostalo zachované miesto výkonu práce žalobcu. Porovnaním pracovných zmlúv žalobcu, ako aj ostatných listín založených v administratívnom spise žalovanej vyplýva, že nedošlo k takej zmene pomerov žalobcu, aby mohol prevziať starostlivosť o mal. dieťa na účel vzniku nároku na materské a ani k zmene pomerov žalobcu, ktoré by si vyžadovali kompenzáciu príjmu. Pri výkone práce v trvalom pracovnom pomere, s rozsahom pracovného času 40 hodín týždenne a s obdobnými mzdovými podmienkami, má kasačný súd za to, že nedošlo k zmene osobných pomerov žalobcu, a teda nie je naplnený hlavný účel materského.

73. K námietkam žalobcu vo vzťahu k definícii pojmu starostlivosť a potrebe výkladu tohto pojmu v zmysle zák. č. 571/2009 Z.z. kasačný súd poukazuje na odsek 29 napadnutého rozsudku krajského súdu. K definícii pojmu starostlivosť a k výkladu tohto pojmu v zmysle zák. č. 571/2009 Z.z. kasačný súd dodáva, že pojem riadna starostlivosť zavedený zák. č. 571/2009 Z.z., umožňujúci zabezpečenie starostlivosti o dieťa aj pomocou inej fyzickej, či právnickej osoby, zodpovedá účelu rodičovského príspevku ako štátnej dávky, ktorou štát prispieva na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa, nie však vyššie vymedzenému účelu materskej dávky. Materské a rodičovský príspevok sú dve rozdielne dávky, čo do charakteru, účelu, za ktorým sú poskytované, podmienok ich poskytovania, ich právnej úpravy, oprávnených subjektov, ktorým sa dávka poskytuje, ako aj subjektu, ktorý tieto dávky vypláca. Tieto dávky si nemožno zamieňať, resp. vzťahovať podmienky jednej dávky na druhú. Materské má svoju konkrétnu právnu úpravu, tzv. lex specialis, a tou je zákon, používajúci pojem starostlivosť. Ten má rovnakú právnu silu ako zák. č. 571/2009 Z.z., ktorý je špeciálnym právnym predpisom vo vzťahu k rodičovskému príspevku. Medzi týmito právnymi predpismi neexistuje vzťah generálneho predpisu voči špeciálnemu predpisu, umožňujúci vzájomné prelínanie týchto úprav. Vzhľadom na tieto skutočnosti nie je daný právny základ pre aplikáciu ustanovení zák. č. 571/2009 Z.z., resp. iného špeciálneho predpisu na materské. Analogické použitie pojmu riadna starostlivosť podľa zák. č. 571/2009 Z.z. aj pre účely sociálneho poistenia je možné len čo do obsahu tohto pojmu, ktorý je vysvetlený v § 3 ods. 3 zák. č. 571/2009 Z.z. Tým je však možnosť analógie vyčerpaná. Ostatné podmienky, akým je aj spôsob, ktorým sa samotná starostlivosť o dieťa zabezpečuje, je možné aplikovať len pre účely zák. č. 571/2009 Z.z. Nemožno opomenúť ani odlišnú formuláciu podmienok pre priznanie týchto rôznych dávok. Zatiaľ čo zák. č. 571/2009 Z.z. používa pojem „zabezpečuje“, ktorý pripúšťa aj iný spôsob obstarania, zadovážania starostlivosti, § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. pracuje s pojmom „prevezme“ (nepoužíva pojem zabezpečuje). Vzhľadom k použitým rozdielnym pojmom za okolností, ktoré existujú v danom prípade, pojem starostlivosť treba vykladať ako osobnú starostlivosť, ktorú pre odkázanosť dieťaťa je celodenne povinný poskytovať rodič dieťaťa, spravidla matka dieťaťa. Otec dieťaťa ako iný poistenec potom už len preberá starostlivosť od matky, ktorá sa začala starať o dieťa v bezprostrednej súvislosti s jeho narodením. Z povahy tejto povinnosti vyplýva, že sa jedná o starostlivosť matky o novonarodené dieťa, ktoré je odkázané na osobnú a celodennú starostlivosť svojich rodičov, resp. aspoň jedného z nich. V duchu tohto výkladu iný poistenec preberá starostlivosť a vstupuje do nej v rovnakom rozsahu, ako ju poskytovala matka dieťaťa. O tom, že inému poistencovi vzniká nárok na materské len za podmienky prevzatia dieťaťa do osobnej starostlivosti a následného poskytovania osobnej starostlivosti, svedčí aj znenie § 51 zák. č. 461/2003 Z.z., ktoré prevzatie starostlivosti od poistenca inou fyzickou alebo právnickou osobou, resp. ukončenie starostlivosti spája so zánikom nároku na materské.

74. Neušlo pozornosti kasačného súdu pochybenie krajského súdu, ktorý sa v napadnutom rozsudku nezaoberal námietkami žalobcu vo vzťahu k diskriminácii. Podľa záverov kasačného súdu nemožno v danom prípade hovoriť o diskriminácii, nakoľko sa jedná o postup, ktorý je súladný so zákonom, pričom antidiskriminačná žaloba je ako samostatný typ žaloby upravenej v zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok. Uvedené procesné pochybenie však nemá žiaden vplyv na dôvodnosť kasačnej sťažnosti, keďže zrušenie rozsudku krajského súdu a jeho vrátenie krajskému súdu na ďalšie konanie by bolo dôvodné, iba ak by takýto postup mohol privodiť pre žalobcu priaznivejšie rozhodnutie. Obsah

rozhodnutia vo veci samej vyjadruje krajský súd vo výroku rozhodnutia, ktorý je prejavom konečného úsudku krajského súdu o prejednávanej veci. Nie je pritom vylúčené, aby kasačný súd korigoval čiastkové nesprávnosti odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, ak rozhodnutie obstojí ako celok. Kasačný súd tiež v danej súvislosti uvádza, že len z dôvodu v minulosti vydávaných rozhodnutí s určitým právnym posúdením, nie je možné sa v budúcnosti obmedziť a vydať rozhodnutie len s totožným právnym posúdením. Takto ponímaný princíp právnej istoty by sa stal neželaným činiteľom, ktorý by brzdil potrebný vývoj právnych názorov.

75. Kasačný súd dodáva, že z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR aj Ústavného súdu SR vyplýva, že správny súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces.

76. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s prihliadnutím na ustanovenie § 461 SSP dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku.

77. Kasačný súd zároveň uvádza, že „Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Taktiež podľa už mnohonásobne judikovaného názoru ústavného súdu základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôžu byť porušené iba tou skutočnosťou, že sa všeobecné súdy nestotožnia vo svojich záveroch s požiadavkami účastníka konania (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 111/2017-17 z 8. marca 2017).

78. Vzhľadom na uvedené skutočnosti kasačný súd rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

79. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal, keďže žalobca v tomto konaní nebol úspešný a u žalovanej nezistil dôvod, pre ktorý by mohol spravodlivo požadovať náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

80. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.